

Jongeriuscomplex deel 5

Restaureren in crisistijd:

'Kan niet bestaat niet'

Fabrikant Jan Jongerius (1888-1941), ook bekend als Jan Ford, was een zeer succesvol ondernemer en zijn omgeving mocht dat ook weten. In 1938 kwam zijn voor die tijd opmerkelijke villa klaar, naar men aanneemt door Jongerius zelf gebouwd. Sinds de zomer van 2010 wordt deze villa, inmiddels rijksmonument, gerestaureerd.

Langzaam herrijst villa Jongerius (1939) uit haar as. Met het weghalen van de steigers toont het unieke woonhuis van zakenman Jan Jongerius zich weer in volle glorie. Niet alleen eind dertiger jaren was de villa aan het Utrechtse Merwedekanaal met haar opmerkelijke architectuur een blikvanger, maar ook anno 2011 blijft het een bezienswaardigheid.

In en om de villa wordt inmiddels hard gewerkt voor de opening in april volgend jaar, waarbij de villa een publieke bestemming krijgt. De villa werd in de crisisjaren gebouwd en tijdens de huidige crisis gerestaureerd in de stijl van Jongerius. Dat vergt inzet, moed, vakmanschap en heel veel geld. De Stichting Vrienden van het Jongeriuscomplex zet door. Gedreven door hetzelfde motto dat ook Jongerius hanteerde: 'Kan niet bestaat niet'.

In de ban

Al in 1989 inventariseerde Bettina van Santen, adviseur Architectuurhistorie Stedenbouw & Monumenten, voor de gemeente Utrecht de jongere bouwkunst (1850-1940)

in de stad. Op de inventarislijst stond het Jongeriuscomplex aan de Kanaalweg als 'zeer bijzonder' genoteerd. Maar het zou tot 2000 duren voordat het complex haar bureau opnieuw passeerde bij een aanvraag voor rijksmonument. Elf jaar verder zijn zowel villa als kantoor en tuin tot rijksmonument verklaard. Inmiddels werkt Bettina van Santen aan een boek over dit monument: 'Het wordt steeds uitgebreider, elke keer kom ik weer informatie tegen. Familieleden of vroegere werknemers, ze hebben allemaal een verhaal.' In de ban van het Jongeriuscomplex, Bettina weet er alles van!

Hollywood aan het kanaal

Ook bij de oplevering in 1939 moet het woonhuis van de voormalige hovenier, in die tijd de grootste Forddealer van Nederland, een verpletterende indruk gemaakt hebben. Niet voor niets sprak men van 'Hollywood aan het Kanaal'. De moderne bouwstijl gemixt met art-deco is uniek in ons land. De succesvolle zakenman heeft een op en top modern bedrijf neergezet,

compleet met kantoor en droomhuis. Hij genoot er zelf ook van: na het werk zat Jan in die hal met een dikke sigaar uitermate tevreden naar al zijn familieleden op de grote schilderijen te kijken.

Waar hij zijn ideeën vandaan heeft? Bettina: 'Daar is natuurlijk al veel over gespeculeerd. We weten dat hij in Noord-Afrika en Zuid-Europa geweest is, maar of hij ook werkelijk Amerika bezocht heeft? Wie in New York het Empire State Building bezoekt, ziet ontegenzeggelijk overeenkomsten. Het zou zomaar kunnen zijn dat Jongerius daar Henri Ford himself heeft bezocht.' Binnen de familie gaan wel verhalen dat Jongerius naar Amerika geweest zou zijn, informatie die Van Santen voor haar boek allemaal natrekt. 'Je wilt toch een correct beeld van de familie en het bedrijf geven.'

Lodewijk XIV versus Gispén

Jan Jongerius had wel een filmcamera uit Amerika en was een van de eersten die in kleur filmde. 'En dat was dus heel bijzonder in die tijd, aan het eind van de jaren '30.' Het is onder andere mede dankzij deze films dat meer bekend is over de inrichting van het woonhuis. 'Had de villa aan de buitenzijde een moderne uitstraling, het interieur was veel traditioneler, met name qua kleuren is het tot in het extreme doorgetrokken', aldus Bettina. 'Overall is heel erg goed over nagedacht.'

De benedenverdieping, met de lambriseringsring die ook nu nog aanwezig is, was geheel in de Lodewijk XIV-stijl ingericht. Er lag een handgeknoot vloerkleed met patronen die in de plafondschilderingen terugkwamen. De familie zegt dat dit de stijl van mevrouw Jongerius was. Op de verdie-

Boek over Jongerius

De geschiedenis van het bedrijf, maar ook van Jan Jongerius en zijn familie is zeer rijk geschakeerd en illustreert op een bijzondere manier het succesverhaal van een 'selfmade' man. Dankzij de rijkdom aan documentatiemateriaal, waaronder unieke kleurenfilms uit 1939, valt een goed beeld te geven van de persoon Jan Jongerius, zijn familie en vrienden en van het bedrijf. De Stichting Vrienden van het Jongeriuscomplex wil graag het erfgoed van Jan Jongerius en van N.V. Ford Jongerius laten vastleggen in een publicatie. Deze publicatie zal op een aantrekkelijke en leesbare manier het bijzondere verhaal vertellen, niet alleen van het verleden, maar ook van de toekomst van het complex. Het boek, geschreven door Bettina van Santen verschijnt in het voorjaar van 2012 en wordt uitgegeven door Uitgeverij Matrijs uit Utrecht.

De restauratie van het Jongeriuscomplex is een interessant project dat wij graag op de voet volgen. Deel 1, 2, 3 en 4 uit voorgaande afleveringen van Luider kunt u lezen op: www.linkedmedia.nl/magazines.

Villa Jongerius nu. De steigers zijn verdwenen. De balkons boven zijn nog afgeschermd tegen regeninslag, zodat de tegelzetter daar de vloer kan leggen. Stukadoors en schilders zijn druk bezig. Rondom de villa wordt gewerkt aan de nieuwe terrassen. Arbeidsvitaminen en arbeidsvreugde alom: het wordt prachtig! (Foto: Irma Gondrie)

ping was alles strak en modernistisch, Jongerius hield van de ontwerpen van Gispén. Elke slaapkamer had een eigen kleur, die werd doorgevoerd tot in de gordijnen, de spreien en de meubels. Ook de bedden, lam-

pen, het nachtkastje en de stoeltjes waren allen van chroom en met de kleur van de betreffende kamer. Met de snufjes in het huishouden liep huize Jongerius voorop, met onder meer een centraal stofzuiger-

systeem en een aardappelschillemachine. Hoewel er veel verdeeld is of opgekocht, bezit te familie nog diverse meubelstukken en schilderijen. Sommige daarvan zullen terugkomen in de gerestaureerde villa. ■

1. De familie in de salon. Op de achtergrond de lambrisering en de vele portretten (foto uit het archief van de familie Jongerius).
2. Het vloerkleed met patronen die in

het plafond terugkwamen. (foto uit het archief van de familie Jongerius).
3. Logo van Jan Jongerius, dat gebruikt werd niet alleen waar je een logo verwacht, maar ook op de serviezen, het lin-

nengoed en uiteraard de sigaren.
4. Villa als kantoor van Defensie. De lambrisering met de ornamenten blijft zichtbaar. (foto uit het archief van de familie Jongerius).

2. 3.

